

tők egészségben retrográdnak. Ne feledjük, a csaknem 40 000 holdas debrő-parádi hitbizományi uradalom tulajdonosa nézeteit akkor fejtette ki, amikor osztályostársai valójában hallani sem akartak a társadalmi fejlődésről, nemhogy a szocializmussal kerestek volna érintkezési pontokat. Azzal a szocializmussal, amelyet Károlyi — ha felemásan és lényegi elemétől, az internacionalizmustól megfosztva is, bizonyos fokig már 1908—10-ben magáévá tett. „En nem félek a szocializmustól — írja a fentebb már idézett programvédő cikkében —, mert meg vagyok győződve, hogy túlzásai úgysem fognak megvalósulni, ami benne jó és ami benne természetes folyamánya a haladásnak, vagy a kornak, azt magam is óhajtom, aminthogy hirdetője voltam annak, hogy egy szocialista evolúció, mely a kapitalista rendszer kinövéseit hivatva van letörni, nem csak elkerülhetetlen, hanem szükséges és hasznos is.”

Az elmondottak alapján megállapíthatjuk, hogy Károlyi Mihály eszmeileg már pályája kezdetén olyan útra lépett, amely logikusan vezetett saját osztályától való egyre nagyobb eltávolodásához. Úgy véljük, hogy röviden ismertett nézetei az emlékirataiban oly fokozottan hangsúlyozott igazi 48-as (demokratikus) gondolkörével együtt alkalmas alapot nyújthatnak pályafutása későbbi, döntő szakaszainak jobb megértéséhez is.

RUSZOLY JÓZSEF

KÁROLYI MIHÁLY KIADATLAN LEVELE SUPKA GÉZÁHOZ

Az alább közlendő levelet az emigrációból visszatért Károlyi Mihály 1946-ban írta politikai fegyvertársához, Supka Gézához (1883—1956), a nagy múltú, 1945 és 1949 között újra megjelenő *Világ* című progresszív polgári napilap szerkesztőjéhez. A levelet az eredeti kéziratot birtokló Bényi Lászlóné Supka Magdolna engedélyével közöljük.

„— Az októberi forradalom nem születhetett volna meg a szellemi előfutárok felvilágosító munkája nélkül. Ebben a felvilágosító munkában a haladó polgárság harcoss napilapja a régi »Világ« az élen járt. Bátran, megalkuvás nélkül harcolt a haladó eszmékért. Hagyományai ma is élnek és az ellenforradalmi rendszer fertőző propagandája sem tudja elhomályosítani az emlékét.

— Volt munkatársai közül sokan kerültek velem együtt az emigrációba. Sokszor idéztük fel az októbert megelőző ideológiai küzdelmeket. Beszédemben már hangsúlyoztam, hogy a haladó eszmék is hagyományokból táplálkoznak. Ezért bizton hiszem, hogy az, amit a régi »Világ« az új, progresszív Magyarországért tett, nem múlt el nyomtalanul, és a mai Magyarországon, amely eszméiket megvalósította, is érezteti hatását. A feudális életszemlélettel, a romantikus, sallangos ál-hazafisággal szemben a régi »Világ« a tudományos gondolkodást, a minden romantizmustól megtisztított patriotizmust hirdette. Erre ma, éppen az elmúlt rendszer hazugságai és hamisításai miatt, nagyobb szükség van, mint valaha.

— Kívánom, hogy az új »Világ« folytatója legyen annak a harcnak, amelyet elődje megkezdett. A lap jubileuma alkalmából az októberi hagyományok iránti őszinte elismeréssel köszöntöm a lapot, főszerkesztőjét és munkatársait. Dolgozzanak tovább az új demokratikus Magyarország szellemében, és ne feledkezzenek meg arról, hogy olyan férfiak szellemének örökebe lépnek, mint Jászi Oszkár, Szende Pál, Purjesz Lajos, Vámbéry Rusztem és mind a többiek, akik végig hűek maradtak a progresszív eszmékhez, és a számkivetésben sem szűntek meg hinni abban, hogy Magyarország be fog illeszkedni az új Európa szabad közösségébe. A szellem emberein nagy felelősség van. A nevelőmunka talán mindennél fontosabb. A reakció szellemi hatásának megtörése szép és nagy feladat. Jó munkát!

KÁROLYI MIHÁLY”
Közreadja: KUKÁN GÉZA